prie buvusio namo susiformavę XV–XVII a. kultūriniai sluoksniai. Prie namo rasta ūkinė duobė, kurioje buvo XVI a. herbinių koklių. Visi rasti daiktai siejami su namo apgyvendinimu.

Vladimiras Grišinas

Research in L. Stuokos-Gucevičiaus and Pilies Sts., Vilnius

In 1996 at 5 L. Stuokos-Gucevičiaus St., 6 and 10 Pilies St. IMR conducted small-scale excavation works. The team exposed habitation zones with pottery from the 14th–17th centuries.

Algirdas Juknevičius

Žvalgomieji kasinėjimai Kėdainiuose, Knypavos gatvėje

Knypavos g. yra Kėdainių senamiesčio PV dalyje. Ji atsirado XVII a. pirmojoje pusėje. Per šią gatvę XVII–XVIII a. savarankiškas administracinis Kėdainių priemiestis, vadintas Jonušava, arba Naujaisiais Kėdainiais, jungėsi su pagrindiniais, arba Senaisiais, Kėdainiais.

Jonušava – vėliausiai susiformavęs senamiesčio rajonas. Istoriniai šaltiniai liudija, jog Jonušava kūrėsi iš trijų kaimų: Kaimynų kaimo ir Pirmosios bei Antrosios Jonušavos kaimų. Kaimynų kaimas buvo dabartinės Jonušavos P pakraštyje. Jis paminėtas 1522 m. miesto inventoriuje. XVII a. Kaimynų kaimas prijungtas prie Jonušavos ir jo pavadinimas išnyko. Pirmosios Jonušavos kaimas buvo nedidelis ir šliejosi prie turgavietės V prieigų. Antroji Jonušava – didesnė – linijinio plano, buvo nusitęsusi į V abipus senojo Vilnius–Raseinių kelio. Abi Jonušavas skyrė 2 ha Paltiniškių pieva.

1627 m. Kėdainių savininkas kunigaikštis Kristupas Radvila Perkūnas (1574–1603) leido Jonušavoje įsikurti vokiečių pirkliams ir amatininkams. Kunigaikščio paliepimu Jonušavos P dalyje atvykėliams liuteronams buvo pastatyta medinė bažnyčia, o Š – suplanuota stačiakampė turgaus aikštė.

Į ją nutiestos naujos gatvės: P pusėje – Karaliaučiaus ir Vokiečių g., Š – Dvaro g. Per naujosios turgavietės Š pakraštį driekėsi senasis Vilniaus-Raseinių kelias. Jo ruožas, ėjęs per Jonušavą, buvo pavadintas Jonušavos gatve. R pusėje Jonušavos turgavietė sujungta su tuometinių Kėdainių P pakraštyje buvusia Knypavos turgaviete ir per ją – R pakraštyje buvusiu miesto uostu. Abi turgavietes sujungė naujai nutiesta Knypavos g. Nuo XVII a. iki XX a. vidurio Knypavos g. buvo viena iš pagrindinių Kėdainių gatvių. Apie 1960 m. gatvės V ruožas buvo sudarkytas: jo vietoje pastatyta autobusų stotis. Įrengiant autobusų stovėjimo aikštelę, nukastas aukštutinės Nevėžio terasos šlaitas. Per jį Knypavos g. kilo į Jonušavos turgavietę.

1997 m. senosios autobusų stoties vietoje KėKM buvo iššvalgytas 388 m^2 dydžio plotas. Apnaikinti Knypavos g. ir jos prieigų sluoksniai aptikti 30 cm gylyje nuo dabartinio paviršiaus. Nustatyta, kad Knypavos g. buvo nutiesta per XVI a. miestiečių daržus. Aukštutinėje Nevėžio terasoje, ant kurios suplanuota Jonušavos turgavietė, gatvė nutiesta per viršutinių šaltinių išvagotą griovą. Spėjama, kad per tokias pat viršutinių šaltinių išvagotas griovas nutiestos dar dvi Kėdainių senamiesčio gatvės: dešiniojoje pusėje Didžioji Pilies (dabartinė – Gedimino) ir kairiojoje – Vilniaus g.

XVII a. Knypavos g. buvo 9,5 m pločio ir negrįsta. Jos horizontą sudarė du kietai sutrypti sluoksniai. Apatinis sluoksnis buvo 3–5 cm storio. Jį sudarė kietai į tankų grindinį sutrypti akmenukai. Viršutinis sluoksnis – 8–10 cm storio. Jį sudarė sutrypto purvo (juodžemio), paskleistų medžio šakų, nuskeltų lentų, gyvulių kaulų ir smulkių plytų nuoskalų sluoksnis. Abiejuose gatvės sluoksniuose aptikta XVII a. datuojamų buitinės keramikos šukių.

Po apatiniu gatvės sluoksniu aptiktas 3–5 cm storio paskleisto molio sluoksnis liudija, kad gatvė vietomis buvo niveliuota. Gatvės pakraščiuose aptiktas 10–15 cm storio daržų žemių sluoksnis. Daržų ribas (galbūt ir sklypų) žymėjo žabais išpintos tvoros. Tvorų kuoliukai 8–10 cm skersmens. Jie nusmailinti ir sukalti kas 1–1,5 m. Daržų dydžių nustatyti nepavyko.

Knypavos g. Š pakraštyje, ten, kur gatvė kyla aukštyn, aptiktas medinis šulinys. Jis 1,32x1,3 m dydžio. Šulinys surėstas iš 12 cm storio, 22 cm pločio ir 1,04 m ilgio pušinių lentų. Tam, kad lentas būtų patogiau ir tvirčiau

sunerti, jų galuose kirviu iškirstos 6 cm ilgio ir 10 cm storio sąsparos. Šulinio lentos sunertos tvarkingai, tačiau šulinys apniokotas ir užpiltas žemėmis. Jo dugnas nepasiektas, todėl šulinio gylis neaiškus. Lentų išorėje aptiktas 3–5 cm storio molio sluoksnis. Spėjama, jog šiuo izoliaciniu molio sluoksneliu šulinys buvo apsaugotas nuo nešvarių viršutinių šaltinių ir lietaus vandens. Šulinys užpiltas žemėmis ir nebenaudotas nuo XVII a. vidurio.

XVIII–XIX a. Knypavos gatvės sluoksniai nukasti. XX a. pradžioje Knypavos g. buvo išgrįsta akmenimis. Iki šių dienų gatvės grindinys išliko tik nesudarkytame gatvės V gale, prie Jonušavos turgavietės.

Algirdas Juknevičius

Archeological survey in the Old Town of Kėdainiai, Knypava district

In 1997 in Knypava St., Kėdainiai (the site of the former bus station) an area of 388 m^2 was surveyed. The findings consisted of 2 layers of a 17th century street and a 1,32x1,3 m wooden well. It was established that Knypava St. used to go across land lots of the townspeople.

Kęstutis Katalynas, Daiva Luchtanienė

Tyrinėjimai Vilniuje, Reprezentacinių rūmų teritorijoje, 1996–1997 metais

1996 m. PRI buvo tęsiami tyrinėjimai Vilniuje, Lietuvos Respublikos prezidentūros teritorijoje (žr. *ATL 1994 ir 1995 metais,* V., 1996, p. 256–258). Tyrimai vyko parke bei S. Daukanto aikštėje. Iš viso ištirtas 512 m^2 plotas. Parko teritorijoje (plotai Nr. 5, 5a, 6) fiksuotas ir ištirtas beveik 3 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio ankstyviausias horizontas datuojamas XVI a. Lokalizuoti trys XVI–XVII a. pastatai, aptiktas dar vienas – jau šeštasis – šulinys. Taip pat rasta medinių tvorų liekanų, ūkinių duobių, gatvės grindinio iš akmenų fragmentas. Didžiausią radinių grupę sudarė